

Azərbaycan 2015-ci ildə: inkişaf kursunun yeni uğurları

Bütün sivil ölkələrdə hər ilin başlangıcında keçən ildə görülen işlər haqqında analizlər aparılır. Azərbaycanın 2015-ci ildə əldə etdiyi nailiyətlərin təhlili bu aspektdə aktuallıq kəsb edir. Konkret rəqəmlər və həyata keçirilən proqramlar ölkənin inkişafının uğurlu davam etdirildiyini göstərir. Nəticələr həm xarici, həm də daxili siyaseti əhatə edir. İl ərzində Azərbaycan rəhbərliyi müxtəlif sahələr üzrə kifayət qədər səmərəli addimlar atıb.

Ölkənin beynəlxalq aləmdə nüfuzu daha da möhkəmlənilər. Bir sıra mötəbər beynəlxalq tədbirin iştirakçıları olan Azərbaycan həm də rəğbətə qarşılanan yeni təşəbbüslerle çıxış edib. Onun dönyanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsindəki rolu xüsusi vurğulanıb. Beynəlxalq layihelerin aktiv iştirakçıları olan Azərbaycan müstəqil mövqeyi ilə hörmət qazanıb. Bunular yanaşı, resmi Bakı daxili siyasetdə də ciddi uğurlar əldə edib. Ölkənin sosial-iqtisadi və mədəni yüksəlisi davam edib. Həyata keçirilən konkret proqramlar öthalının həyat səviyyəsinin yüksəlməsini xidmət edib. Ölkə yəni ile böyük ümidiylər qədəm qoyub.

Mürekkeb global vəziyyət və Azərbaycan

2015-ci il mürekkeb və ziddiyətlərə dolu bir mərhələ oldu. Gölənlənməz proseslərin təsiri altında dünya miqyasında müxtəlif sferalarla əvvəlcədən proqnozlaşdırılmışdan hadisələr baş verdi. Statistik məlumatara görə, keçen il üçün vərilen proqnozlarda mütəxəssislərin xətası 11 faiz təşkil edib. Bu, ümumiyyətle, yüksək göstərici hesab olunur. Burada böyük dövlətlərin iki li standartlar siyasetinin rolunu ayrıca vurgulamağa ehtiyac vardır. Ədalət prinsipinin pulzusunu bəşəriyyəti çoxlu sayıda cavabsız suallar qarşısında qoymaqdadır. Xüsusilə ölkələrin səmərəli xarici siyaset kursunu müyyəyenləşdirməsi qarşısına xeyli sənədən çıxarıldı.

Bu, demək olar ki, bütün dövlətlərə təsiri olan faktora çevrildi. Xüsusilə müstəqilliyini yaxın keçmişdə əldə etmiş ölkələrin belə xəotik bir mənzərədə konstruktiv xarici siyaset xətti seçməsi çətinliklərlə müşayiət olundu. Cənubi Qafqaz kimi geosiyasi, iqtisadi və herbi proseslərə həssas olan bir məkanda bu, daha çox hiss olundur. Azərbaycanın 2015-ci ildə keçdiyi yola bu müdəddələr müstəvisində baxıldıqda, olduqca maraqlı və bizi qürur verən məqamları görə bilerik.

Əvvəlcə, qısa da olsa, qlobal miqyasda cərəyan edən geosiyasi və iqtisadi-maliyyət xarakterli proseslərə diqqət yönəldər. Keçen ilin əvvəlindən dönyanın aparıcı analitikləri mürekkeb bir dövredə qədəm qoyulduğunu vurğulayırlar. Bu təxmin özünü doğruldu. Müxtəlif regionlarda itixləflər dərinləşdi və genişləndi. Xüsusen Yaxın Şərqi silahlı toqquşmalar gücləndi. Bu proses regionda məzhəb ayri-seçkiliyinin dəha da şiddetlənməsi fonunda özəl məzmun kəsb etməye başladı. Belə ki, müsəlman dövlətləri arasında ziddiyyətlərin kəskinləşməsi təhlükəsi meydana gəldi.

Diger tərəfdən, böyük dövlətlərin Yaxın Şərqi hərbi müdaxiləsi yəni səviyyəyə qalxdı. Bununla da həmin bölgədə sabitliyə nail olmaq

şansı xeyli aşağı düşdü. 2015-ci ilin sonları Yaxın Şərqdə geosiyasi-hərbi vəziyyətin dəha ha ağırlaşması ilə xarakterizə olundu. Bu gedışat nefit qiyametinin sürətə aşağı düşməsi fonunda baş verib. Nəzərə alsaq ki, həmin region dövlətləri dünya neft satışında ciddi rol oynayır, vəziyyətin qlobal mənzərəyə böyük təsirini qəbul etməli olur.

Bunular yanaşı, Yaxın Şərqdən dönyanın müxtəlif ölkələrinə qəqinə axını sürətləndi. Bütövlükdə Avropa bunu olduqca ağır proses kimi qəbul edib. "Qoca qite", faktiki olaraq, bu məsələni həll etməye qadır olmadığını nümayiş etdirdi. O cümlədən Avropa İttifaqı islamofobiya, demək olar ki, təslim oldu. Bu da dünya miqyasında geosiyasi dinamika-yəni mənfi təsir göstərməkdədir.

Dünyanın böyük iqtisadi sistemlərindən olan Çinə böhran əlamətlərinin özünü göstərməsi də 2015-ci ilin problemlərindən biri kimi qiyamətləndirilməlidir. Əksər milli valyutaların Amerika dollarına nisbətdə ucuzaşmasında bu faktorun rol oynadığını mütəxəssislər ayrıca qeyd edirlər. Ekspertlər 2016-ci ilin əvvəlində maliyyə sektorunda müsahidə edilən neqativ tendensiyaların kökündə həmin məqamın dayanlığını vurğulayırlar.

Bunlar 2015-ci ildə cərəyan edən bir sənəd qlobal proseslərin doğruduğu mürekkeb mənzərə haqqında təsəvvürler əldə etməye imkan verir. Hər bir dövlətdə olduğu kimi, Azərbaycanda da müşahidə edilən prosesləri həmin məqamları nezəre almadan dolğun analiz etmək mümkün deyil. Onu vurğulayaq ki, yuxarıda göstərilən mürekkeblər və ziddiyyətlərə fonunda Azərbaycanın 2015-ci ildə əldə etdiyi nailiyyətlər kifayət qədər müsbətdir. Müxtəlif sahələr üzrə faktlar bunu təsdiq edir.

Ölkənin beynəlxalq nüfuzu: yüksələşili

Xarici siyasetdən başlayaqla. Keçen ildə ölkənin xarici siyasetinin en dolğun məzmununu Prezident İlham Əliyev ifadə etdi. Dövlət başçısı Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan xalqına təbrikində deyib: "2015-ci ildə ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu dəha da artmışdır. Mənim xarici səfərlərim, xarici dövlət və hökumət başçılarının Azərbaycana səfərləri bunu bir dəha təsdiqləyir. 2015-ci ildə rəsmi səfərlərə və beynəlxalq tədbirlərdə iştirak etmək üçün müxtəlif ölkələrdə olmuşam, 20 xarici səfər həyata keçirmişəm və bu il Azərbaycanda 15 dövlət və

hökumət başçısı rəsmi və qeyri-rəsmi səfərlərdə olmuşam. Eyni zamanda, bizim apardığımız xarici siyaset dünya birliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilir, rəğbətə qarşılıqlı" (bax: Azərbaycanın müstəqilliyi 2015-ci ildə dəha da möhkəmləndi / "Azərbaycan" qəzeti, 7 yanvar 2016).

Kifayət qədər dinamik bir mənzərədir. Ölkə başçısı intensiv surətdə xarici səfərlərdə olub və dövlətimiz üçün strateji əhəmiyyətli razılaşmalar əldə edib. Eyni zamanda, xarici dövlətlərin başçıları Azərbaycana laqələrə böyük diqqət yetiriblər. Əlkəmizin beynəlxalq tədbirlərdə fəal iştirak etməklə yanaşı, mühüm beynəlxalq tədbirləri də təşkil etməsi bunun eyani göstəricisidir. Onların sırasında bir neçə fakt vurğulamaq olar.

Belə ki, 2015-ci il fevralın 12-də Bakı şəhərində Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Cənub Qaz Dəhlizinin Meşverət Şurasının ilk icası keçirildi. Bu, Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin etmək baxımından əhəmiyyətli bir addim idi. Çünkü burada söhbət "Cənub Qaz Dəhlizi" kimi nəhəng layihənin həyata keçirilməsi istiqamətində konkret fealiyyət-dən gedir. Bunun məhz Azərbaycanın dövlət başçısı tərəfindən irəli sürülməsinin isə xüsusi geosiyasi və siyasi mənəsi vardır. Ölkə rəhbəri sübut etdi ki, regional əməkdaşlıqla yanaşı, Azərbaycan Avropa ilə bərabər hərəkətlərə laqələrin inkişafında da maraqlıdır. Bu, bir sənəd qərzi dairələrə tutarlı cavab oldu.

Azərbaycan Prezidenti 2015-ci il may ayının 21-22-də Latviyanın paytaxtı Riga şəhərində "Şərqi tərəfdəliyi"nin 4-cü zirvə toplantısında iştirak etdi. Orada Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyəti olan bir sənəd - bütün tərəfdəş ölkələrinə ərazi bütövlüyü, suverenliyi və müstəqilliyinin dəstəklənməsinə Avropa İttifaqının sadiqliyini ifade edən Birge Bəyannamə qəbul edilib. Bunu həm də Azərbaycan diplomatiyasının uğurlarından saymaqla olar. Çünkü illerdər ki, bu məsələni imkan olduqca, məhz rəsmi Bakı qaldırırdı. Bununla bərabər, Azərbaycan rəhbərliyi dəfələrlə Avropa İttifaqı ilə eməkdaşlığından dərhal istifadə etdi. Lakin onlarda İlham Əliyevin ifadə etdiyi aşağıdakı fikirlərində tam haqlı olduğunu təsdiq edir.

Təsadüfi deyil ki, 2015-ci il iyunun 21-22-də Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Donald Tuskun Azərbaycana səfəri zamanı həmin məqamlar ayrıca müzakirə edilib. Brüssel

kontekstində olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edir. Keçən ilin ziddiyətlərə dolu hadisələri fonunda isə onun strateji mənasını dərk etməmək mümkün deyil. Çünkü Azərbaycan hətta ən çətin zamanlarda bələ öz dövlətçilik, milli və mədəni məraqları aspektində fəaliyyət göstərirsə, o, artıq oturuşmuş müstəqil dövlətdir! Məhz bu həqiqətin dünyaya bəyansızdır. 2015-ci ilin uğurları sırasında xüsusi yeri olan bir faktdır!

Həmin reallığın fonunda xarici siyaset üçün principial əhəmiyyət daşıyan bir özəlliyi de vurğulamaq gərəkdir. Biz, Azərbaycanın Qərb istiqamətində heyata keçirdiyi əməkdaşlıq kursuna rəğmən, bir sıra dairələrin qərəzli davranışlarını nəzərdə tuturq. Avropa Parlamenti 2015-ci il sentyabrın 10-da Azərbaycanla bağlı əsəssiz ittihamların yer aldığı qətnamə qəbul etdi. Burada ölkədə söz azadlığının guya məhdudlaşdırıldığı, "siyasi mehbəs" in olduğu iddia edildi. Bunun ardınca, keçən ilin dekabrında ABŞ-in Helsinki Komissiyasının sədrini, Kongresmen Kris Smit Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqini nəzərdə tutan üzdnənraq sənədi Kongressə təqdim etdi. Eyni zamanda, Avropa Şurasının baş katibi Torbjörn Yaqaland Azərbaycanın Avropa İnsan Haqları Konvensiyasını necə yerinə yetirməsi ilə bağlı rəsmi anlaşmaya başlanacağının bəyannadır. K.Smit və T.Yağalandın erməni təsəssübələri olduğunu hamiya mələmətdir. Üstəlik, həmin zatların Avropa Şurasında Ermənistən təcavüzü ilə bağlı iki sənədin qəbul ediləcəyi haqqında informasiyaların yayılmasından sonra fəaliyət göstərməsi çoxlu suallar doğurur.

Bütün bu qərəzli addımlara rəsmi Bakı kifayət qədər təmkinli reaksiya verdi. Həmin kontekstdə Prezident İlham Əliyevin ifadə etdiyi fikirləri mütələq vurğulamaq gərəkdir. Dövlət başçısı deyib: "...Bize qarşı olan təzyiqlər, hədə-qorxular bizim siyasetimizə zərre qədər təsir etmir və etməyəcək. Biz heç kimdən və heç nədən qorxmırıq. Bizim əsas vəzifemiz xalqa xidmət etməkdir və əlkəmizin beynəlxalq nüfuzunu qaldırmaqdır" (bax: əvvəlki mənబə).

Ölkə başçısı həmin siyasetin 2016-ci ildə də davam edəcəyini ayırica qeyd edib və bildirib ki, "...bizə qarşı kampaniya aparmaq istəyənlər bunu nəzərə alınsın. Onların səyələri əbəsdir, bizim siyasetimizə təsir etmir və heç vaxt etməyəcəkdir" (bax: əvvəlki mənబə).

Deməli, səhəbet hansıa epizodik və müvəqqəti atılmış addımdan getmir - Azərbaycan düşünləmiş, konkret məzmunu və hədəfləri olan siyaset yeridir. Bütün bunlar isə yekun olaraq ölkənin, dövlətin və cəmiyyətin suverenliyini qətiyyətlə müdafiə etmək anlamını verir! Tarixi uğurur!

Yuxarıda vurğulanan faktorlar aspektində bəzi dairələri çox narahat edən bir məqam da diqqəti çəkir. ABŞ Prezidenti Barack Obama dövlət başçısı İlham Əliyev 3 dekabr 2015-ci ildə xüsusi məktub göndərərək, onu bu ilin yanında Vaşinqtonda keçiriləcək IV Nüvə Təhlükəsizliyi Sammitinə dəvet etdi. Bu bərədə Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının rəhbərini müvəffeqiyyətli bilidir. Məktubda vurğulanır ki, "Azərbaycan qlobal nüvə təhlükəsizliyi arxitekturasına qətiyyətli dəstək nümayiş etdirir" (bax: Azərbaycan bölgədə sabitliyin və təhlükəsizliyin qorunmasına əsas mövqə sahibidir / "Azərbaycan" qəzeti, 8 yanvar 2016).

Bu informasiyaya çox qısqancılıqla yanaşan ermənilər müxtəlif saxta arqumentlərlə dəvətin siyasi əhəmiyyətini azaltmağa çalışırlar. Lakin tamamilə aydınır ki, rəsmi Vaşinqton Bakı ilə münasibətlərinə böyük önem verir. Bunun isə əsas səbəbi Azərbaycan rəhbərliyinin müstəqil xarici siyaset yeritməsidir. Ermənistən rəhbərliyi haqqında isə bunu demək mümkün deyil.

⇒ Davamı 15-ci sahifədə

Azərbaycan 2015-ci ildə: inkişaf kursunun yeni uğurları

⇒ Əvvəli 10-cu səhifədə

Mədəniyyət və iqtisadiyyat: uğurlu programların icrası və perspektivlər

Əslində, 2015-ci ildə Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun yüksəldiyini təsdiq edən bir neçə hadisə baş verib. Onların sırasında Türkiyinə Antalya şəhərində keçirilən "Böyük İyirmiliy"in idarəetməcəmə Prezident İlham Əliyevin dəvət olunması xüsusi yer tutur. Həmin tədbirdə İlham Əliyevə böyük hörmət nümayiş etdirilib və onun nitqi maraqla dinlənilib. Azərbaycan rəhbəri qlobal siyaset üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən problemlərə toxunub, eyni zamanda, onların həllinə Azərbaycanın verdiyi töhfələri de vurğulayıb. Həmin sırada ölkənin dönya-nın enerji təhlükəsizliyi üçün 2015-ci ildə atdıği addimları qeyd etmek lazımdır.

Belə ki, rəsmi Bakı TANAP və TAP enerji layihələrinin reallaşması üçün konkret işlər həyata keçirməkdədir. Şərqlə Qərb arasında mühüm körpü hesab edilən bu layihələrin icrasına başlanıb. Məhz həmin bağlılıqda Azərbaycanın Yeni İpek Yolu layihəsinin reallaşmasında oynadığı mühüm rol 2015-ci ildə dəqiq ifadesini tapdı. Bu, Prezident İlham Əliyevin Çinə tarixi səfəri zamanı məlum oldu. Orada imzalanan sənədlər Bakının həmin nəhəng

prosesdə nə kimin mühüm rol oynadığını nümayiş etdirir. Artıq bu layihə çərçivəsində yüksək Azərbaycan və Gürcüstandan keçməklə Avropana çatdırılır.

Bunlarla yanaşı, təəssüf ki, 2015-ci ildə Dağlıq Qarabağ münaqışının həllinde ciddi iştirak olmayıb. Bu vəziyyətin yaranmasının əsas günahkarı rəsmi iştirakın destruktiv mövqə tutmasıdır. Ermənilər mövcud status-kvonu qoruyub saxlamağa çalışırlar. Bundan başqa, ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrleri qətiyyətsiz mövqedədirler. Bir sözlə, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqışesi ikili standartlar siyasetinin girovuna çevrilib. Ancaq Azərbaycan rəhbərliyi münaqışının sülh yolu ilə həlli istiqamətdə səyərini aramsız davam etdirir. Ölkə başçısı bununla bağlı görüşlər keçirir, danışıqların konstruktiv məcraya yönəlməsi üçün fəallıq göstərir. Eyni zamanda, ordunun döyüş qabiliyyəti durmadan yüksəldilir, torpaqlarımızın azad edilməsi üçün ciddi addimlar atılır. Düşünürük ki, 2016-ci ildə bu məsələde Azərbaycan diplomatiyası müsbət nəticələr əldə edə biləcək.

Xarici siyasetlə yanaşı, daxili siyasetdə də ciddi nailiyyətlər əldə edilib. Ölkənin mədəni həyatında mühüm hadisələr baş verib. Azərbaycan keçən il III Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumuna ev

sahibliyi edib. Tədbirdə 100-dən artıq ölkənin təmsilçiləri iştirak ediblər. Ümumiyyətə, Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu artıq ənənəyə çevrilib. Bundan başqa, 2015-ci ilin noyabrında Bakıda İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatının (İESCO) Baş Konfransının XII sessiyası keçirilib. Bu kimi tədbirlər ölkənin dünya miq-

yasında nüfuzunun daha da yüksəldiyini və onun sivilizasiyalara-rası dialoqda mühüm rol oynadığını göstərir.

Keçən ildə ölkədə ardıcıl hə-yata keçirilən islahatlar neticəsin-de sosial-iqtisadi sahədə inkişaf davam edib. 2015-ci ilin 11 ayında Azərbaycanda iqtisadi artım 3,1 faiz təşkil edib. Ümumi daxili

məhsul istehsalı 50 milyard dollar həcmindədir. Burada qeyri-neft sektorunun əhəmiyyətli rol oynayır. Həmin sahə keçən il 4 faizdən çox yüksəlib. Onun iqtisadiyyatda çəkisi 70 faizə çatıb. Bütləvlükdə il ərzində qeyri-neft sənayesi 7,7 faiz artıb.

Keçən ildə Azərbaycan iqtisadiyyatına 20 milyard ABŞ dolları həcmində sərmayə qoyulub. Onun 9 milyardını daxili yatırımlar təşkil edir. Həmin müddədə 87 min yeni iş yeri açılıb. 2015-ci ildə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini etibarlı şəkildə təmin etmək istiqamətdə də mühüm addimlar atılıb. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının həcmi 6,7 faiz artıb.

Bundan başqa, Azərbaycanın rəqabet qabiliyyəti artırıb. İndi Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən tərtib edilən global rəqabet qabiliyyəti indeksi reytingində Azərbaycan 140 ölkə arasında 40-ci yeri tutur. Beynəlxalq Vallyuta Fondu isə cari il üçün Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu 4 faiz yüksəldib.

2015-ci ildə əhaliyə ünvanlı sosial yardım programı üzrə işlər davam etdirilib. Hazırda ölkədə 114 min ailə və ya 500 minə yaxın insan ünvanlı sosial yardım alır. Bu istiqamətdə islahatların genişləndirilməsi nəzərdə tutulub. Bütləvlükdə Azərbaycan əhalisinin rıfahının yüksəldilməsi daim ölkə rəhbərliyinin diqqət mərkəzindədir.

Bütün bunlar keçən ildə Azərbaycanın daxili siyasetinin böyük uğurlar əldə etdiyini göstərməkdədir. Xarici siyasetlə daxili siyasetin harmoniyası göz önündədir. Onlar bir-birini tamamlayırlar. Şübə yoxdur ki, bu tendensiya 2016-ci ildə daha da güclənəcək və ölkəmə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni inkişaf səviyyəsinə yüksəlcəkdir.